

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ: MUĞLA İLİ'NDEKİ MESLEK LİSELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Yavuz ÇİFTÇİ¹
Nermin ÇEMREK²

Özet

Bu çalışmanın amacı, mesleki eğitim kapsamında ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin değerlendirilmesidir. Bu kapsamda muhasebe eğitimi hakkında genel bilgiler verilmiş, ticaret meslek liselerinin genel yapısı ve konuyla ilgili önemli bir referans oluşturan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları da ele alınmıştır. Bu araştırmada ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek liseleri kapsamında teori eğitimi ve uygulama (staj) eğitimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilen muhasebe eğitiminin öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda, ders başarısı düşük olan öğrencilerin konuya ilişkin belirlenen ifadelerle daha olumsuz cevaplar verdiği, başarısı yüksek olan öğrencilerin ise daha olumlu cevaplar verdiği gözlemlenmiştir. Öğretmenler, ders kitaplarının içerik olarak güncellenmediğini ve yetersiz kaldığını belirtmiştir. Staj eğitiminin, teorik bilgiyi uygulama alanında kullanmanın yanı sıra öğrenciye iş disiplini ve iş ahlakı kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Ticaret Meslek Liseleri, Uluslararası Eğitim Standartları

Jel Sınıflandırması: M40, M53, I21

* Bu çalışma Doç.Dr. Yavuz ÇİFTÇİ danışmanlığında Nermin ÇEMREK tarafından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD'nde hazırlanmış olan (2017) "Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Doç.Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, yciftci@mu.edu.tr

² Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD, nerminecmrek@hotmail.com

ACCOUNTING EDUCATION IN TRADE VOCATIONAL HIGH SCHOOLS: A RESEARCH ON THE VOCATIONAL HIGH SCHOOLS IN MUGLA CITY

Abstract

The purpose of this study is to evaluate the accounting education given in secondary education institutions within the scope of vocational education. In this context, general information about accounting education is given, general structure of trade profession high schools and International Accounting Education Standards which constitute an important reference about the subject are also discussed. In this research, it is aimed to evaluate the accounting education which is carried out in two stages, namely theory education and practice (internship) education within the scope of commercial vocational high schools at the secondary level, from the point of view of students and teachers. As a result of the research, it was observed that the students with less success in the lessons gave more negative answers to the statements and the ones with higher success gave more positive answers. Teachers have stated that textbooks are not updated as content and are inadequate. It is concluded that internship training has not only enabled the use of theoretical knowledge in practice but also the students have achieved the business discipline and business ethics.

Key Words: *Accounting Education, Trade Vocational High Schools, International Education Standards*

Jel Classification: *M40, M53, I21*

GİRİŞ

Günümüzde sanayileşme ve ticaretin gelişerek uluslararası boyut kazanmasıyla birlikte, muhasebe alanında nitelikli işgücüne duyulan ihtiyaç da artmıştır. Yeni bilgi ve teknolojilerin takip edilmesi ve eğitimin nitelikli hale getirilmesi, eğitim kurumlarının sorumluluğundadır. Nitelikli işgücü eğitimine ortaöğretim kademesindeki mesleki ve teknik eğitimle başlanmaktadır.

Ülkemizde ortaöğretim kademesinde muhasebe eğitimi verme görevini üstlenen Ticaret Meslek Liseleri*, hem piyasaya nitelikli ara eleman yetiştirmekte hem de yükseköğretim kurumlarına öğrenci göndermektedir. Bu sebeple lise seviyesinde muhasebe eğitiminin içeriği, güncelliği ve uluslararası eğitim standartlarına uygunluğu önem arz etmektedir.

Liselerde muhasebe eğitimi, teori ve uygulama aşaması olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Teorik eğitime, 10. sınıf seviyesinde alan seçiminin yapılmasıyla başlamaktadır. 11. sınıfta alana ait bir alt dal seçilerek eğitime devam edilmektedir. 12. sınıfta da uygulama aşamasını oluşturan staj eğitiminin tamamlanmasıyla muhasebe eğitimi lise basamağında sonlandırılmaktadır.

Bu çalışmada muhasebe eğitimi kavramı, ticaret meslek liselerinin genel yapısı ve bu kurumlarda uygulanan muhasebe eğitimi programı incelenmiştir. Ayrıca liselerde verilen muhasebe eğitiminin öğretmen ve öğrenci bakış açısıyla değerlendirilmesi amacıyla, Muğla İli'ndeki meslek liselerinde bir araştırma yapılmıştır.

I. MUHASEBE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

I.I. Muhasebe Eğitimi Kavramı

Muhasebe eğitimi; işletme kararları için gerekli olan mali işlemlere ilişkin bilgilerin toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bu bilgilerin karar alma aşamalarında kullanım biçimleri ve uygulanması konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Şengel, 2011: 171).

Muhasebe yoğun mesleki rekabetin ve sürekli değişimlerin yaşandığı alanlardan biridir. Bu nedenle muhasebe alanında çalışacak bireylerin, finansal bilgileri tarafsız biçimde tespit edebilecek, kaydedebilecek, yorumlayarak bunlara göre kararlar alabilecek biçimde yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Etkin bir muhasebe eğitimi için, teorik bilgi ile pratik uygulamaların birlikteliği sağlanmalıdır. Etkileşimli öğrenme ortamı, uygun eğitim desteği ve ekipman kullanımını gerektirmektedir. Ayrıca sürekli öğrenme, analiz yapabilme, zaman yönetimi, iletişim, bilgi teknolojileri ve takım halinde çalışabilme, muhasebe eğitiminde üzerinde titizlikle durulması gereken hususların başında gelmektedir (Akbulut-Pekkaya vd., 2014: 77).

Muhasebe eğitiminin verimliliğinde mesleğe ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırıldığı ders programları, ders içerikleri, ders işleme yöntemi ve araçları, öğretmen ve öğrenciler etkili olmaktadır. Muhasebe eğitimi bir mesleki eğitim olup, bu eğitim aracılığıyla kişiye mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrencilere gerekli bilgi ve beceriler, mesleki alanda eğitim veren okullarda uygulanan ders programları aracılığıyla kazandırılmaktadır. (Zaif-Ayanoğlu, 2007: 117).

Muhasebe eğitimiyle, öğrenciye muhasebe temel kavram ve ilkeleri kazandırılarak, öğrencilerin bilgiyi oluşturması, ölçmesi ve en önemlisi bu bilgileri analiz ederek karar almada

* Bu isim 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir. Çalışmamızda Ticaret Meslek Liseleri ismi kullanımı tercih edilecektir.

kullanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Muhasebe eğitiminde istenen kaliteye ulaşılabilmesi için, öğrencinin temel seviyede teori-uygulama bilgisi yanında, toplumsal ve kültürel değerlere sahip, yasalara göre hareket eden, mesleki etik kuralları bilen ve uygulayan bir kişiliğin de kazandırılması hedeflenmelidir (Zaif, 2004: 53).

I.II. Muhasebe Eğitiminin Unsurları

Muhasebe eğitiminde istenen hedefe ulaşabilmek için, eğitim sürecine dâhil olan tüm unsurların söz konusu amaca hizmet edebilecek niteliklere sahip olması gerekir (Daştan, 2008: 42-43). Muhasebe eğitimine etki eden birçok unsur bulunmakla birlikte, temel unsurlar olarak öğrenci, öğretici ve eğitim programı şeklinde üç grupta toplanabilir. Aşağıda bu unsurlar kısaca açıklanmıştır.

a. Öğrenci: Öğrenci sözlük anlamı olarak, öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse, bir bilim veya sanat yetkilisinin gözetimi ve yol göstericiliği altında belli bir konuda çalışan kimse anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu).

Eğitim sürecinde, öğrencinin eğitimin en önemli var olma nedeni olduğu için dikkatler daha çok öğrenci üzerine yoğunlaşmaktadır. Yakın zamana kadar klasik eğitim yaklaşımında öğrenci dinleyen ve ezberleyen konumundayken, çağdaş eğitim sistemiyle aktif öğrenme modeli esas alınarak, öğrencinin yaratıcı ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Muhasebe eğitiminde öğrenciden, edindiği bilgiyi analiz edebilme ve kullanabilme becerisine sahip olması beklenmektedir.

b. Öğretmen: 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde öğretmenlik mesleği yasal olarak, "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen bir ihtisas mesleğidir." şeklinde tanımlanmıştır (14574 Sayılı Kanun, 1973).

Muhasebe eğitiminde istenen kalite ve hedefe ulaşmak için öğrenciler, kendilerini yetiştirirken öğretmenin bilgilerinden ve tecrübesinden yararlanmaktadır. Öğretmenin donanımı ve kalitesi, muhasebe eğitiminin verimliliğini doğrudan etkilemektedir. (Çamtosun, 2008: 36-37).

c. Eğitim programı: Eğitim programı, öğrenene, okul içinde ve dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanabilir (Demirel, 2002: 1-5).

Müfredat, eğitim araç ve gereçleri ile derslik yapısı gibi fiziki koşullar eğitim programını oluşturmaktadır. Ticaret meslek liselerinde uygulanan eğitim programları öğrenciye mesleki yeterliliği kazandırma amaçlıdır. Bu programlar, ortak genel kültür dersleri, meslek dersleri ve seçmeli derslerden oluşmuştur. Muhasebe eğitiminde, teknoloji destekli ders programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

I.III. Ticaret Meslek Liseleri Hakkında Genel Bilgiler

Ülkemizde, muhasebe eğitimi veren örgün eğitim kurumlarının başında, Ticaret meslek liseleri gelmektedir. Ticaret meslek liseleri, ilköğretim basamağının devamında sistemli olarak ticari bilgiler eğitiminin verildiği dört yıl süreli meslek liseleridir. Ticaret meslek liselerinin amacı, Türk milli eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda; öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırmak üzere onlara kişisel ve toplumsal sorunları öğrenerek çözümler üretebilen ve ülkenin iktisadi, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlama bilincini kazandırmaktır. Bu amacına dönük olarak, mesleki ve teknik alanlarda olgunlaşma kazandıran, öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri çerçevesinde hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulamaktır (MEB, 2010: 3).

Ticaret meslek liselerinin, öncelikli amacı sektöre ara eleman yetiştirmek olduğu için, mezun ettiği öğrencilerin iş dünyasınca aranan nitelikleri taşıyor olması gerekmektedir. Bu durum okul ile sektör işbirliğini bir zorunluluk haline getirmekle birlikte, bu işbirliğinin amacı, iş dünyasının gereksinim duyduğu yetenek ve nitelikler ile okullarda kazandırılan becerilerin birbirine paralellik göstermesini sağlamaktır.

Bu okullar, kamuda ve özel sektörde veya kendi başına iş yapabilecek nitelikli işgücünü yetiştirmek üzere muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, büro yönetimi ve sekreterlik, bilişim teknolojileri, elektrik-elektronik teknolojileri ve ulaştırma alanlarında eğitim vermektedir. Bu okullarda verilen eğitimin işleyiş süreci aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Ticaret Meslek Liselerinde de tüm genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında olduğu gibi 9. sınıf dersleri ortaktır. Öğrenci 9. sınıfın sonunda ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda alan seçimi yapar ve 10. sınıfta seçtiği alana ilişkin dersleri içeren eğitim-öğretime başlar. Öğrenciler; 10. sınıfın sonunda buldukları bölgedeki sektörel ihtiyaçlar, öğretmen durumu, okulun fiziki donanımı ve kapasitesi ile yeterlik ve yetenekleri göz önünde bulundurularak alana ait meslek/dal seçimi yapar. 12. sınıfa geldiğinde öğrenciler, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde beceri eğitimi almaktadır. Bu eğitim, haftada iki gün okulda teori eğitimi, üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim (staj) şeklinde gerçekleştirilmektedir (Aksakaloğlu, 2013: 74). Yukarıdaki süreçleri başarıyla tamamlayan öğrenci diploma almaya hak kazanmaktadır.

Muhasebe ve finansman alanını tercih eden bir öğrenci, mezun olabilmek için, MEB Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin 33. Maddesine göre başarılması zorunlu alan/dal derslerinden geçer not almak zorundadır. (MEB, 2011: 10). Bu alanı tercih eden bir öğrencinin alana ait dallar itibarıyla başarılması zorunlu dersler şunlardır:

Bilgisayarlı Muhasebe dalı için; Muhasebe 1, Bilgisayarlı Muhasebe, İşletmelerde Beceri Eğitimi.

Dış Ticaret Ofis Hizmetleri dalı için; Muhasebe 1, Dış Ticaret İşlemleri, İşletmelerde Beceri Eğitimi.

Finans ve Borsa Hizmetleri dalı için; Muhasebe 1, Sermaye Piyasası, İşletmelerde Beceri Eğitimi.

I.IV. Uluslararası Eğitim Standartları (IES)

Uluslararası Eğitim Standartları; muhasebe eğitiminin giriş şartları, program içerikleri, mesleki beceri, mesleki/etik değerler, staj şartları, ölçme değerlendirme, sürekli mesleki gelişim ve denetçiler için gerekli yeterlilik şartlarını kapsayan düzenlemelerle muhasebe mesleğine yön vermeye çalışmaktadır (Tazegül-Karabayır, 2015: 4).

Üyeleri arasında muhasebeciler, akademisyenler ile iş ve kamu temsilcilerinin yer aldığı Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB), muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve muhasebe mesleğinin gelişimi amaçları doğrultuda Uluslararası Eğitim Standartlarını (IES) hazırlamaktadır. Bu kurul tarafından sekiz adet uluslararası muhasebe eğitim standardı yayınlanmıştır. Bu standartlar aşağıda kısaca tanımlanmıştır:

Muhasebe Eğitime Giriş Şartları Standardı (IES 1), muhasebe meslek mensubu adaylarının meslek eğitimi ve staj programlarına başlayabilmesi için taşıması gereken temel düzeyde muhasebe eğitim koşullarını düzenlemektedir.

Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği Standardı (IES 2), meslek mensuplarına muhasebe eğitim programlarıyla ileri muhasebe bilgi ve becerisinin kazandırılması amacıyla muhasebe mesleği eğitim programlarının içeriğini düzenlemektedir (Zaif-Ayanoğlu, 2007: 121).

Mesleki Beceriler Standardı (IES 3), sahip olunması gereken analiz etme ve yorumlamaya dayalı, zihinsel ve entelektüel beceriler, teknik beceriler, iletişim becerileri ve işletme yönetimi becerileri gibi mesleki becerileri kapsamaktadır.

Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar Standardı (IES 4), muhasebe meslek mensuplarının eğitim sürecinde kazanmaları gereken mesleki değerleri, etik anlayışı ve mesleki tutumların ana hatlarıyla belirlendiği standarttır.

Uygulama Deneyimi (Staj) Standardı (IES 5), edinilen mesleki bilginin yanı sıra uygulama tecrübelerinin aday meslek mensubuna kazandırılması amacıyla staj için gerekli olan nitelikleri düzenlemektedir.

Mesleki Yeterlilik ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı (IES 6), mesleki bilgi ve beceri birikimi edinmiş adayların, bilgi ve yeterliliklerinin teorik ve pratik bilgiler açısından değerlendirilmesini içermektedir (Özbirecikli, 2007: 80).

Sürekli Mesleki Eğitim/Gelişim Standardı (IES 7), meslek mensubu adayın mesleki yeterlilik sınavından sonra, mesleği icra ettiği sürece edindiği bilgilerin güncelliğini koruması amacıyla mesleğin gerektirdiği değişim ve dönüşüme uyum sağlamasına ilişkin düzenlemeleri kapsar (Okan Gökten-Gökten, 2016: 59).

Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları Standardı (IES 8), muhasebe meslek mensuplarının (profesyonel muhasebeciler) yetkin denetim elemanları olabilmeleri için gereken yetenekleri kazanmaları amacıyla yayınlanan son standarttır (Bozkurt-Öksüz vd., 2013: 67).

Bu standartlara ilişkin düzenlemeler, tamamen meslek mensuplarına yönelik olup, lise düzeyi ile üniversite düzeyinde (lisans ve lisans üstü) muhasebe eğitime yönelik verilecek dersler ve programlar konusunda kılavuz niteliğindedir. Ülkemizin hem ekonomik hem de kültürel koşulları göz önünde bulundurularak, meslek liselerinde muhasebe alanı ders programları oluşturulurken bu eğitim standartlarına uyumun ön planda tutulması önem taşımaktadır.

II. ARAŞTIRMANIN AMACI VE STRATEJİSİ

Bu çalışmada, ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek liseleri kapsamında teori eğitimi ve uygulama (staj) eğitimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilen muhasebe eğitiminin; ders içerikleri ve materyalleri, eğitici unsuru, staj eğitimi, staj eğitimiyle teorik eğitimin birbirine uygunluğu, okulların beklentiyi karşılama durumu, okul türlerine göre eğitim kalitesinde farklılıklar olup olmadığı gibi konular bakımından öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın ana kütlesini Muğla İli'nde muhasebe alanında okuyan tüm son sınıf öğrencileri ile tüm muhasebe ve finansman öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Muğla İli'nde muhasebe eğitimi gören, Ortaca Ahmet Ateş Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi, Mumcular Sitare Özkan Çok Programlı Anadolu Lisesi, Yerkesik İMKB Çok Programlı Anadolu Lisesi, Selimiye Timuçin Biliktan Çok Programlı Anadolu Lisesi, Fethiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Milas Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Muğla Kanuni Sultan Süleyman Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde okuyan toplam 296 muhasebe bölümü son sınıf öğrencisi ile 41 muhasebe ve finansman öğretmeni olduğu tespit edilerek ana kütleyi oluşturan tüm okullara ulaşılmıştır. Araştırmanın ana kütlesi kapsamında bulunan 296 son sınıf öğrencisinden 253'üne ulaşılabilmiş, 43'ü araştırma aşamasında okulda bulunmadıkları için araştırmaya katılmamışlardır. Muhasebe Öğretmenlerinin de 41 kişilik ana kütlede 35'ine ulaşılabilmıştır.

Araştırmanın yöntemi taramadır. Tarama için seçilen veri toplama tekniği anket olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik literatürdeki benzer çalışmalardaki ölçekler incelenmiştir. Fakat çalışmayı tam kapsayıcı nitelikte

hazır bir ölçek bulunamadığı için araştırmanın konusu kapsamında öğretmen ve öğrencilere uygulanmak üzere iki yeni ölçek oluşturulmuştur. Öğrenciler için hazırlanan ölçek; 10 adet demografik özellikli ve açık uçlu soru ile 35 adet 5'li likert tipi soru ve diğer hususlar kısmı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmen ölçeği de 5 adet demografik özellikli soru ve 40 adet likert tipi soru ile diğer hususlar kısmından oluşmaktadır. Söz konusu ölçeklerde 5'li likert ölçeği katılma derecesi olumsuzdan olumluya olmak üzere; (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadelerinden meydana gelmektedir.

Elde edilen veriler ile muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin araştırmada verilerin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa değeri öğrenci ölçeği için % 90,1; öğretmen ölçeği için % 91,4 olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda güvenilirlik düzeyinin % 70 olması yeterli kabul edildiğinden, geliştirilen ölçekler geçerlidir ve uygulanmıştır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır.

Öğrencilere ilişkin bulguların analizi için demografik değişkenler ile ifadeler arası ilişki ölçülürken anlamlı bir örneklem kullanıldığından, analizde Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmıştır. Öğretmenlere ilişkin bulgularda ise hem örneklem sayısı hem de çalışmanın genel amacını destekleyici veri olması sebebiyle tanımlayıcı istatistik tekniklerden faydalanılmıştır.

III. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

III.1. Öğrencilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ve analizler sonucu elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır. Araştırmaya katılan 246 öğrencinin demografik özellikleri hakkındaki bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	154	62,6
	Erkek	92	37,4
Staj Yeri Türü	Muhasebe Bürosu	94	38,2
	Özel Şirket	74	30,1
	Kamu Kurumu	78	31,7
Staj Yeri Bulma Yöntemi	Kendim	114	46,3
	Ailem	67	27,2
	Okul	56	22,8
	İşyeri Teklifi	9	3,7
Okuldaki meslek dersi başarısı	Çok kötü	4	1,6
	Kötü	7	2,8
	Orta	80	32,5
	İyi	89	36,2
	Çok İyi	66	26,8
Kariyer planı	Yok	7	2,8
	Üniversite	182	74,0
	Mesleki alanda iş	35	14,2
	Mesleki alan dışında iş	22	8,9
Meslek Lisesi Tercih Sebebi	İş imkanı	71	28,9
	Aile	25	10,2
	Puan	87	35,4
	Zorunluluk	51	20,7

	Üniversite	12	4,9
Okul Türü	Çok Programlı Lise	44	17,9
	Ticaret Meslek Lisesi*	187	76,0
	Mesleki ve Tek. Eğt. Mer.(METEM)	15	6,1
Kaldığı yer	Aile yanı	232	94,3
	Özel ya da devlet yurdu	9	3,7
	Akraba yanı	5	2,0
Liseye tekrar başlama imkanınız olsaydı ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz ?	Evet	62	25,2
	Hayır	184	74,8
Muhasebe derslerini seviyor musunuz?	Evet	123	50,0
	Hayır	123	50,0

Frekans analizi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde, muhasebe ve finansman alanı öğrencilerinin kariyer planı olarak % 74'ünün üniversite düşündüğü, % 74,8'inin liseye yeniden başlama imkanları olsa ticaret meslek lisesini tercih etmek istemedikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin % 94,3'ü ailelerinin yanında kalmakta ve muhasebe derslerini yarısı (% 50) sevdiğini diğer yarısı da sevmediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler staj yaptıkları işyerlerini de % 46,3'ü kendileri bulmuştur.

Öğrencilerin muhasebe ve finansman alanında verilen muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin 29 ifadeye katılma dereceleri incelendiğinde, 2,9878 ortalama ile en az katıldıkları “Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimi karşılama yeterlidir.” ifadesi iken 3, 8455 ortalama ile en çok katıldıkları “Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.” ifadesidir. Buna göre öğrenciler genel olarak okullarının sınıf, ders araç ve gereçleri vb. donanımlarının muhasebe eğitimi için yeterli olmadığını ve staj eğitiminin iş disiplini ve ahlakı kazanmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedir.

a. Faktör analizi bulguları

Çalışmada muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik öğrencilere uygulanan anket soruları için aralarında yüksek ilişki bulunan veri gruplarının belirlenmesi ve yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını test etmek amacıyla uygulanan Bartlett ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

KMO örneklem yeterlilik testi	,898
Barlett's küresellik testi	2894,004
Ki-kare	
P	,000

KMO test sonucu % 89 çıktığı için bu veri seti faktör analizi için uygundur. Test sonucunun % 80'den büyük çıkması veri setinin faktör analizine oldukça uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett's testi sonucunu incelediğimizde p(Sig.) değerinin 0,000 (p<0,05 ise fark vardır) bulunmuş olması, araştırma verilerinden anlamlı faktörler elde edilebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda faktör analizi sonucu elde edilen veriler Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3. Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	Soru no	Anket sorusu	Faktör yükü	Faktör varyansı (%53,390)	Faktör güvenilirliği
Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları Ve Takibi	31.	Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.	,765	12,114	,803
	28.	Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor	,717		
	30.	Staj yaptığım işyeri, iş hayatına atılmak için beni yetiştirme açısından yeterli.	,681		
	33.	İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum.	,551		
	25.	Benden sorumlu usta öğreticinin bilgi ve becerisi iş öğretme konusunda yeterli.	,528		
	32.	Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.	,469		
Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi	8.	Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir.	,649	11,998	,814
	18.	Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum.	,643		
	19.	Öğretmenlerim muhasebe alanındaki yenilikleri takip etmekte ve bunları bizimle paylaşmaktadır.	,615		
	21.	Öğretmenlerimiz bilgisayar destekli uygulamalar için bilgisayar laboratuvarını aktif olarak kullanmaktadır.	,596		
	17.	Muhasebe derslerine giren öğretmenlerim derslere hazırlıklı gelmektedir.	,574		
	20.	Öğretmenlerimiz konunun özelliğine göre gerekli ticari belgeler üzerinde uygulama yaptırır.	,562		
	10.	Ders programımızda yer alan meslek derslerini sayıca yeterli buluyorum.	,504		
	2.	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır.	,432		
Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu	24.	Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum.	,709	10,572	,810
	22.	Staj yaptığım işyeri okuduğum bölümle (muhasebe) ilgili.	,694		
	26.	Okulda aldığım muhasebe eğitimi ile işletmede uyguladıklarım arasında bir bütünlük var.	,671		
	23.	İşyerinde çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor.	,635		
	27.	Staj eğitiminde edindiğim bilgi ve beceriler okul başarıyı artırıyor.	,455		
Faktör 4 : Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum	14.	Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum.	,704	10,219	,776
	9.	Aldığım muhasebe eğitimi sonucu kendimi muhasebe işlemleri(belge düzenleme, deftere kayıt vb.)	,615		

		yapabilecek seviyede görüyorum.			
	12.	Aldığım muhasebe eğitiminin ileride meslek hayatımda bana katkı sağlayacağını düşünüyorum..	,562		
	11.	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamaktadır.	,542		
	1.	Dönem başlarında muhasebe derslerinin içerikleri hakkında açıklama yapılmakta ve bir plan oluşturulup dersler bu plana uygun işlenmektedir.	,468		
	15.	Muhasebe kitaplarımızdaki örnek uygulamalar yeterlidir.	,374		
Faktör 5: Ders Materyalleri	7.	Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir.	,712	8,487	,719
	4.	Muhasebe ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygun.	,633		
	3.	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.	,628		
	5.	Ders kitaplarındaki teorik bilgiler, gündelik yaşamı destekleyici niteliktedir.	,627		

Tablo 3 incelendiğinde faktör analizi sonucu, 29 ifadeyi açıklayıcı 5 faktör grubu elde edilmiştir. Belirlenen faktörlerin çalışmayı açıklama oranı (varyansı) % 53,390'dır. Analiz sonucu elde edilen faktör grubu başlıkları şöyledir:

Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi: Faktörün güvenilirliği % 80,3'tür. Faktör yüklerine bakıldığında, 0,765 ile en önemli değişken "Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor." ifadesidir.

Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşlenişi: Faktörün güvenilirliği % 81,4'tür. Faktör değişkenlerinin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,649 ile en önemli değişken "Okulumuzun bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlar muhasebe eğitimi için yeterlidir." ifadesidir.

Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu: Faktörün güvenilirliği % 81'dir. Faktör değişkenlerinin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,709 ile en önemli değişken "Staj yaparken, okulda öğrenmiş olduğum teorik bilgileri pratikte kullanabiliyorum." ifadesidir.

Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılması ve Tutum: Faktörün güvenilirliği % 77,6'dır. Faktör değişkenlerinin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,704 ile en önemli değişken "Muhasebe problemlerini çözmekten zevk alıyorum." ifadesidir.

Faktör 5: Ders Materyalleri: Faktörün güvenilirliği % 71,9'dur. Faktör değişkenlerinin faktördeki yüklerine bakıldığında, 0,712 ile en önemli değişken "Okulumuzun sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir." ifadesidir.

b. Demografik değişkenlerle faktörlerin ilişkisi

Araştırma bulgularında öncelikle, öğrencilerin demografik özellikleriyle faktör analizi sonucu elde edilen faktörlere verdikleri cevaplardaki farklılık incelenmiştir. Gruplar arasındaki farklılıkları test etmede hangi analizlerin uygulanacağını belirlemek için öncelikle değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Her bir değişkenin normal dağılım testine tabi tutulması sonucunda elde edilen Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Test sonuçları Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Değer	N	p(Sig.)
Faktör 1	,103	246	,000
Faktör 2	,107	246	,000
Faktör 3	,083	246	,000
Faktör 4	,098	246	,000
Faktör 5	,107	246	,000
Genel.Puan	,067	246	,010

Tablodaki değişkenlere ait p(Sig.) değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu için her bir değişken için test puanları normal dağılım özelliği göstermemektedir. Bu sebeple demografik özelliklerle faktör grupları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla iki seçenekli sorularda Mann Whitney U Testi, ikiden fazla seçenekli sorularda Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır.

Yapılan testler sonucu, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin öğrencilerin demografik özellikleri bakımından faktör gruplarına verdikleri ifadelerde farklılık olup olmadığına ilişkin analiz bulguları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesine Yönelik Faktör Gruplarına Verdikleri Cevapların İlişkisi Test Sonuçları

Demografik Özellik	Uygulanan Test	Test Sonucu Fark Olup Olmama Durumu	Farklılığın Olduğu Faktör Grubu
Cinsiyet	Mann Whitney U	Fark yok	---
Staj yeri türü	Kruskal Wallis H	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş Faktör 3:Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu
Okuldaki meslek dersi başarısı	Kruskal Wallis H	Fark var	Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum
Kariyer planı	Kruskal Wallis H	Fark yok	---
Meslek lisesi tercih sebebi	Kruskal Wallis H	Fark yok	---
Okul türü	Kruskal Wallis H	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş
Muhasebe derslerini seviyor musunuz? sorusu	Mann Whitney U	Fark var	Faktör 1: Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş Faktör 3: Teori Eğitimi-Staj Eğitimi Uyumu Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum Faktör 5: Ders Materyalleri
Liseye yeniden başlama imkanınız olsa	Mann Whitney U	Fark var	Faktör 2: Öğretmen ve Ders İşleniş Faktör 4: Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum

ticaret meslek lisesini tercih eder miydiniz? sorusu			
--	--	--	--

Tablo 5'teki analiz sonuçlarını incelediğimizde öğrencilerin faktör gruplarına verdikleri cevaplarda cinsiyetleri, meslek lisesi tercih sebepleri ve kariyer planları bakımından görüş farklılığı olmadığı görülmektedir.

Staj yeri türlerine göre öğrencilerin, öğretmen ve ders işlenişi ile teori eğitimi-staj eğitimi uyumuna ilişkin ifadelerle verdikleri cevaplarda görüş farklılığı vardır. Buna göre kamu kurumunda staj yapan öğrenciler muhasebe bürosu ve özel şirkette staj yapan öğrencilere göre, öğretmen ve ders işlenişi faktörüne ait ifadelerle daha olumlu cevaplar vermişlerdir. Muhasebe bürosunda staj yapan öğrenciler teori eğitimi- staj eğitimi uyumu faktörüne ilişkin ifadelerle kamu kurumunda ve özel şirkette staj yapan öğrencilere göre daha olumlu cevaplar vermişlerdir. Yani muhasebe bürosunda staj yapan öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgiyi uygulamaya daha çok aktarabildiklerini söyleyebiliriz.

Muhasebe alanı öğrencilerinin okuldaki meslek dersleri başarı durumlarına göre Staj Eğitimi Katkıları ve Takibi ile Bölümün Beklentiyi Karşılama ve Tutum faktör gruplarına verdikleri cevaplarda farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre, meslek dersi başarısı iyi olan öğrenciler staj eğitiminin katkı sağladığını ve bölümün beklentilerini karşıladığını belirtirken; ders başarısı düşük olan öğrenciler bu konularda olumsuz görüş belirtmişlerdir. Yani ders başarısı kötü olan öğrenciler bölüm derslerine karşı ilgisiz oldukları için bölüm beklentilerini karşılamamaktadır ve bölüme karşı olumsuz tutuma sahiptirler.

Öğrenciler eğitim gördükleri okul türleri bakımından öğretmen ve ders işlenişine ilişkin ifadelerle farklı cevaplar vermişlerdir. Okul türü Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi olan öğrenciler, öğretmenlerin derslere hazırlıklı geldiğini, derslere ilişkin yeterli uygulamalar yaptığını ve kendilerini geliştirdiklerini düşünürken, çok programlı lise ve ticaret meslek lisesindeki öğrenciler bu ifadelerle katılmamışlardır.

Muhasebe derslerini seviyor musunuz sorusuna verdikleri cevaplar bakımından, evet cevabını veren öğrencilerin tüm faktör gruplarındaki ifadelerle katılma dereceleri daha olumlu yönde iken, hayır cevabını veren öğrencilerin daha olumsuzdur. Yine liseye yeniden başlama imkanı olsa ticaret meslek lisesini tercih ederdim diyen grup bölümün beklentilerini karşıladığını, öğretmen ve ders işlenişlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bölüm tercihinden pişman olan öğrenci grubu ise daha olumsuz düşüncelere sahiptir.

III.II. Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri ve analizler sonucu elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır.

a. Demografik bulgular

Araştırmaya katılan 35 muhasebe ve finansman öğretmeninin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde analizi sonucu elde edilen veriler tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	17	48,6
	Erkek	18	51,4
Yaş	20-29 yaş	4	11,4

	30-39 yaş	7	20,0
	40-49 yaş	14	40,0
	50 yaş ve üzeri	10	28,6
Mesleki Tecrübe	1-5 yıl	5	14,3
	6-10 yıl	1	2,9
	11-15 yıl	4	11,4
	16-20 yıl	11	31,4
	21 yıl ve üstü	14	40,0
Eğitim	Ön lisans	---	---
	Lisans	35	100
	Lisansüstü	---	---
Okul Türü	Çok Programlı Lise	4	11,4
	Ticaret Meslek Lisesi	27	77,1
	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi(METEM)	4	11,4

Araştırmaya katılan muhasebe öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı 17 kadın, 18 erkek olmak üzere toplamda 35 kişiden oluşmaktadır. Tablodaki yaş dağılımına baktığımızda 20-29 yaş aralığında 4 kişi, 30-39 yaş aralığında 7 kişi, 40-49 yaş aralığında 14 kişi ve 50 yaş ve üzeri de 10 kişi olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına bakarak 2015/2016 eğitim öğretim yılında Muğla ilindeki muhasebe öğretmenlerinin %68,6'lık kısmının 40 yaş ve üzerinde olduğu söylenebilir. Yine mesleki tecrübeye baktığımızda %71,4'lük kısmın yaşla paralel olarak 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olduğu görülmektedir.

Eğitim durumuna baktığımızda araştırmaya katılan öğretmenlerin tümü lisans mezunudur. Muhasebe eğitiminin genel olarak verildiği üç okul türündeki muhasebe öğretmeni dağılımı, Çok Programlı Lisede 4 kişi, 2014/2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi şeklinde isim değiştiren Ticaret Meslek Lisesinde 27 kişi, Mesleki Ve Teknik Eğitim Merkezinde de 4 kişi şeklindedir.

b. Tanımlayıcı istatistik verileri

Öğretmenlerin muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine yönelik 5'li katılma dereceli 40 likert tipi soruya verdikleri yanıtlar frekans ve ortalama analizine tabi tutulmuştur ve çıkan sonuçlar soru benzerliklerine göre gruplandırılan dört başlıkta incelenmiştir.

Tabloda katılma derecesi numaralandırma sütunlarında, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum'u ifade etmektedir.

Tablo 7: Tanımlayıcı İstatistik Verilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

	Soru No	Katılma Derecesi										N
		1		2		3		4		5		
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
ders materyalleri ve içerik	6-	10	35	12	34,3	8	22,9	3	8,6	2	5,7	35
	15-	2	5,7	17	48,6	6	17,1	9	25,7	1	2,9	35
	3-	2	5,7	2	5,7	2	5,7	20	57,1	9	25,7	35
	13-	1	2,9	3	8,6	3	8,6	16	45,7	12	34,3	35
bölüm	2-	-	-	1	2,9	-	-	9	25,7	25	71,4	35

olanakları ve bölüme karşı tutum	16-	-	-	2	5,7	5	14,3	17	48,6	11	31,4	35
	17-	2	5,7	9	25,7	12	34,3	10	28,6	2	5,7	35
	19-	5	14,3	10	28,6	8	22,9	10	28,6	2	5,7	35
öğretmen kendi yeterliğini değerlendirme	1-	-	-	-	-	-	-	9	25,7	26	74,3	35
	24-	-	-	4	11,4	7	20,0	19	54,3	5	14,3	35
	26-	-	-	-	-	3	8,6	17	48,6	15	42,9	35
	27-	1	2,9	-	-	1	2,9	12	34,3	21	60,0	35
işletmelerde beceri eğitimi (staj)	28-	1	2,9	-	-	2	5,7	16	45,7	16	45,7	35
	31-	1	2,9	9	25,7	9	25,7	9	25,7	7	20,0	35
	32-	1	2,9	9	25,7	9	25,7	9	25,7	7	20,0	35
	33-	-	-	1	2,9	5	14,3	17	48,6	12	34,3	35
	36-	-	-	1	2,9	-	-	12	34,3	22	62,9	35
	40-	1	2,9	7	20,0	11	31,4	14	40,0	2	5,7	35

Ders Materyalleri ve İçerik İle İlgili Görüşler: Öğretmenlerin % 62,9'luk kısmı 6. ifadede muhasebe ders kitaplarının içeriklerinin güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmediğini belirtmişlerdir. Yine 15. ifadede % 54,3'lük kısım ders kitaplarındaki teorik bilgilerin gündelik yaşamı desteklemediğini düşünmektedir. Bu durumda ders kitapları öğrencilere gündelik yaşamda rehberlik etmekte yetersiz kaldığını söyleyebiliriz. Öğretmenlerin % 82,8'i 3. ifadede muhasebe derslerinin haftalık ders saatlerini yeterli bulduklarını, 13. ifade ile % 80'i teori eğitimini destekleyici çalışmaların bilgisayar ortamında yeterince yapıldığını ve okulun ders araç gereçleri bakımından donanımlı olduğunu belirtmişlerdir.

Bölüm Olanakları ve Bölüme Karşı Tutumla İlgili Görüşler: 2. ifadede öğretmenlerin % 97'lik kısmı ticaret meslek liselerine sınavla öğrenci alımının muhasebe eğitimi verimliliğini arttıracak kanaatindedir. 16. ifadedeki okulda verilen muhasebe eğitiminin ileriki meslek hayatında öğrenciye katkı sağlayacağına öğretmenlerin % 80'i katılmaktadır. 19. sorudaki öğrencilerin muhasebe derslerini sıkıcı ve monoton bulduğu ifadesine öğretmenlerin % 42'si katılmazken % 22,9'luk kısım bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. 17. ifadede öğretmenlerin % 31'i öğrencilerin muhasebe derslerine sevekle istekli katılmadıklarını düşünürken % 34,3'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenin Kendi Yeterliliğini Değerlendirmesi ile İlgili Görüşleri: Öğretmenlerin tamamı (%100'ü) 1. ifadede dönem başlarında muhasebe dersi içeriği hakkında açıklama yaptıklarını ve plan oluşturup dersi bu plana göre işlediklerini, 27. ifadede %94,3'lük kısım muhasebe uygulama örneklerini sınıfta öğrencilerle beraber çözdüklerini belirtmiştir. %91,5'lik kısım alanla ilgili güncel değişiklikler hakkında öğrencilerini bilgilendirdiğini, 26. ifadede %91,7'lik kısım öğrencinin derse aktif bir şekilde katılımını sağladığını belirtmiştir. 24. sorudaki öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ilişkin muhasebeyle ilgili eğitim, sempozyum ve seminerlere katılım ifadesine %68,3'lük katılma oranıyla diğer ifadelerle göre daha az katılmışlardır. Öğretmenler kendilerini değerlendirme konusunda genel olarak diğer kısımlara göre daha pozitif düşünceler belirtmişlerdir.

İşletmelerde Beceri Eğitimi (Staj) ile İlgili Görüşler: Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 97,2'lik kısmı 36. ifade ile stajyer öğrencileri rutin olarak her hafta işyerlerinde denetlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 91,4'lük kısmı 28. ifadedeki son sınıftaki staj eğitiminin öğrencilere iş hayatına hazırladığı görüşüne katılmaktadırlar. 33. ifadede % 82,9'lük kısım staj eğitiminin öğrencilere iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına katkı sağladığını düşünmektedir. % 45,7'lik oranla öğretmenlerin staj eğitimiyle ilgili en az katıldıkları ifade 40. sorudaki usta öğreticinin öğrenciyi eğitmek açısından bilgi donanımı olarak yeterlidir ifadesidir. Bu durumda öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerindeki usta öğreticilerin öğrencileri eğitime açısından yetersiz kaldığını belirtebiliriz.

31. soruda öğrencilerin işyerlerinde kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırıldığı ve 32. sorudaki muhasebe alanıyla ilgili işyerlerinde staj yaptıklarına dair ifadelere öğretmenlerin katılım oranı % 45,7'de kalmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz genelinde muhasebe eğitimi ortaöğretim seviyesinde daha çok ticaret meslek liselerinde ve muhasebe alanı programı bulunan diğer bazı meslek liselerinde verilmektedir. Muğla İli kapsamında ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi veren okullardaki muhasebe eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin, 35 öğretmen ve 246 öğrenci katılımıyla 2015/2016 eğitim öğretim yılında elde edilen araştırma bulgularından aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu okuldaki meslek dersi başarısının yüksek olduğunu söylemiştir. Çok az kısmı (% 4,4) kendini başarısız olarak görmektedir. Kariyer planı olarak % 75'lik kısım üniversite düşünmektedir. Fakat öğrenciler üniversite olarak genellikle iki yıllık meslek yüksekokullarına yerleşmektedir. Ticaret meslek liselerinden 4 yıllık bir bölümlere çok az öğrenci yerleşebilmektedir. Meslek liselerinin kolay yoldan ara eleman yetiştirme hedefi daha ön planda tutulurken; başarılı, donanımlı, alanında uzman meslek mensubu yetiştirme hedefleri ihmal edilmektedir.

Öğrenciler muhasebe alanında meslek lisesini daha çok puanları, iş imkanı ve zorunluluktan dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 74,8'lik kısmı liseye tekrar başlasa ticaret meslek lisesini tercih etmeyeceklerini belirtmiştir. Bu sonuç göstermektedir ki, ticaret meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu okullarından memnun değildir. Bu durumun öğrencilerin meslek lisesine ilişkin fazla ön bilgi sahibi olmadan ve rastgele okul tercihi yapmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun önüne geçilmesi için, ilköğretim basamağından itibaren öğrencilerin meslekler ve okullar konusunda yeterli düzeyde bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Genel olarak faktör grupları ele alındığında, muhasebe eğitimi etkileyen en önemli faktör staj eğitimi katkıları ve takibi iken, ders materyalleri en az önemli faktör olarak görünmektedir.

Muhasebe bürosunda staj yapan öğrencilerin öğrendikleri teorik bilgileri staj ortamında daha çok pekiştirdikleri söylenebilir. Staj yeri belirlenirken öğrenciler daha çok muhasebe birimi bulunan işyerlerine yerleştirilirse staj eğitiminden daha fazla verim sağlanabilir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinde (METEM) okuyan öğrenciler öğretmenlerin derslere hazırlıklı geldiğini, meslekle ilgili yenilikleri takip ederek onlarla paylaştıklarını ve teorik bilgilere ilişkin laboratuvar ortamında ve sınıfta yeterince örnek uygulama yaptıklarını düşünürken, çok programlı lise ve ticaret meslek liselerinde okuyanlar bu görüşlere katılmamışlardır.

Muhasebe alanına bilinçli ve isteyerek gelen öğrenciler muhasebe problemleri çözmeyle sevdiklerini, aldıkları muhasebe eğitiminin ilerideki meslek hayatlarında onlara katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Bölüme rastgele ve bilinçsiz gelen öğrenciler ise, bu görüşe katılmamaktadırlar. Bu da göstermektedir ki, okul ve alan tercihinde ilgi, istek ve yetenekler önemli bir unsurdur. Okul

ve alan seçiminde aileler ve öğretmenler de etkin rol aldıkları için, öğrencileri yönlendirirken aldıkları puanın yanında onların yetenekleri, ilgi ve isteklerini de göz önünde bulundurmalarıdır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu yaş olarak orta yaş üzerinde ve belli bir mesleki birikimi olan kişilerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin artması, eğitimde verim açısından olumlu bir durumken, yaşın ilerlemesiyle verimlilik azalması beklendiğinden olumsuzluk olarak değerlendirilmektedir.

Öğretmenler materyal olarak alan ders kitaplarının içeriğinin yetersiz kaldığını, güncel bilgileri içermediğini, günlük yaşamı destekler nitelikte olmadığını ve öğrenci seviyesine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Kitap içerikleri belli aralıklarla güncellenmeli ve öğrenci seviyesine uygun hazırlanmalıdır.

Öğretmenler alanlarıyla ilgili eğitim ve sempozyumlara katılmadıklarını, güncel gelişmeleri fazla takip etmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen mesleki anlamda kendini geliştirdiği ölçüde öğrenciye katkı sağlayabilir. MEB ve mesleki kuruluşlar işbirliğiyle öğretmenlere yönelik belli aralıklarla alandaki gelişmelere yönelik eğitim seminerleri düzenlenmelidir ve bu seminerlere katılım sağlanmalıdır.

Öğretmenler staj eğitimini, öğrenciye gerek iş hayatına hazırlaması, iş disiplini ve iş ahlakı kazandırması gerekse öğrencinin okul başarısını etkilemesi ve okulda öğrendiği bilgileri uygulamada kullanması gibi birçok yönden faydalı bulmaktadırlar. Staj eğitimi öğrencinin teoride öğrendiği bilgiyi iş sahasında pratiğe dökebilmesi açısından önemlidir ve öğrenciyi çalışma hayatına hazırlaması bakımından ön çalışma niteliği taşımaktadır. Öğrenci çalışma hayatındaki gelişmeler, kurallar ve zorlukları gözlemleyebilme fırsatı bulmaktadır.

Bu çalışmada muhasebe öğretmenleri ve son sınıf öğrencilerinin bakış açılarıyla muhasebe eğitimi değerlendirilmeye çalışılmış olup muhasebe eğitiminde önemli bir aşama olan staj eğitimi başlı başına bir konu olduğu için öğretmen, öğrenci görüşlerinin yanında işletme sahiplerinin görüşlerinin ölçülmesi yönü bu çalışmada eksik kalmıştır. İşletme sahipleri de araştırmaya dahil edilerek yeni çalışmalar geliştirilebilir. Yine sadece son sınıflara uygulanmış olan bu araştırma, ayrı ölçek geliştirilerek 10. ve 11.sınıf seviyeleri için de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, H., Pekkaya M. & Aksakaloğlu H. (2014). Meslek mensuplarının bakış açısıyla ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi: bursa ili üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 62, Nisan, 73-91.
- Aksakaloğlu, H., (2013) *Ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğu: Bursa İli örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Bozkurt, İ., Öksüz, S. & Karkuş, R. (2013, Ocak). Muhasebe eğitiminin niteliği ve bu eğitimin muhasebecilik mesleği ile ilgili algılara etkisi: çankırı meslek yüksekokulu örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 60-76.
- Çamtosun, İ., (2008) *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi sürecinde ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin meslek yüksek okullarındaki muhasebe eğitimine etkileri: İstanbul'da bir alan araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Daştan, A. (2008). *Bilgi ve eğitim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin muhasebe eğitimine etkisi: Türkiye değerlendirmesi*. Ankara: Sıramat Yayınları.
- Demirel, Ö. (2002). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- MEB, (2010), *Ticaret meslek ve anadolu ticaret meslek liselerinin kuruluş amaçlarına hizmet derecesinin değerlendirilmesi*. Ankara, <http://www.meb.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 05/04/2016)
- MEB, (2011), *Muhasebe ve finansman alanı çerçeve öğretim programı*. Ankara, <http://www.megep.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 26.04.2016)
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). *Resmi Gazete*, Tarih: 24/06/1973, Sayı: 14574.
- Okan Gökten, P. & Gökten, S. (2016). Uluslararası eğitim standartlarına genel bakış: geçerliğinin türkiye açısından değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 49-66.
- Özbirecikli, M. (2007). Ana hatlarıyla IFAC muhasebeci eğitimi standartları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 33, Ocak, 73-80.
- Şengel, S. (2011). Türkiye’de muhasebe meslek elemanı talebi üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 50, Nisan, 167-180.
- Tazegül, A. & Karabayır, M. E. (2015). *Muhasebe eğitim standartlarının lisans eğitiminde gerçekleşme durumu: ‘öğrenci kazanımları değerlendirme çalışması*. 34. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan bildiri, s.1-22, Ankara Üniv. SBF İşletme Bölümü, Antalya, 13-17 Mayıs.
- Türk Dil Kurumu (t.y.), *Güncel Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 19.09.2017)
- Zaif, F. & Ayanoglu, Y. (2007). Muhasebe eğitiminde kalitenin artırılmasında ders programlarının önemi: Türkiye’de bir inceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.
- Zaif, F. (2004). *Muhasebe eğitiminde yeni yaklaşımlar*. 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan bildiri, s.53-62, İstanbul Üniv. İşletme Fakültesi, Antalya, 19-23 Mayıs 2004.